

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2026. № 2.

ISSN 2307-2156



Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2026.2.26>

УДК 354.1:332.1

А. Ю. Дехтяренко,

аспірант кафедри публічної політики,

Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID ID <https://orcid.org/0009-0005-7954-5576>

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

A. Dekhtiarenko,

Postgraduate student of the Department of Public Policy,

Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras

Shevchenko National University of Kyiv

MANAGEMENT OF INTELLECTUAL CAPACITY DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN UNION: EXPERIENCE FOR UKRAINE

У статті досліджено досвід Європейського Союзу щодо управління інтелектуальними потенціалом, як стратегічного ресурсу економічного зростання та конкурентоспроможності. Особливу увагу приділено комплексному аналізу правових та організаційних механізмів розвитку інтелектуального потенціалу в ЄС

з метою визначення ключових елементів, які можуть бути корисними для України. Зазначено, що правовим підґрунтям політики ЄС у сфері досліджень та інновацій є Договір про функціонування ЄС відповідно до Лісабонського договору 2009 року. Підкреслено, що цілі політики ЄС щодо стимулювання досліджень та інновацій спрямовані на посилення конкурентоспроможності, сталий розвиток та боротьбу з глобальними викликами. Проаналізовано головні новації програми ЄС з дослідження та інновацій «Горизонт Європа» на 2021-2027 роки. Увагу приділено тематичним напрямам та системі програмних інструментів з розширення участі реформування системи досліджень та інновацій. Проведено аналіз мережі інституцій та установ, діяльність яких спрямована на реалізацію визначених напрямів політики у сфері досліджень, розробок та інновацій. Увагу приділено реалізації глобальної ініціативи ЄС щодо створення відкритого доступу до наукових публікацій. Розкрито особливості розвитку наукової інфраструктури в ЄС, як спільного ресурсу науковців. Увагу приділено ролі створеного Європейського хмарного наукового простору, як віртуального середовища для зберігання та обміну науковими даними. Розкрито особливості запровадженого моніторингу відкритої науки, який надає політикам дані про драйвери і бар'єри відкритого наукового процесу. Особлива увага приділена аналізу фінансової основи досліджень та інновацій в ЄС. Визначено роль програми «Горизонт Європа», яка фінансово підтримує всі етапи досліджень та інновацій, а також систему європейських структурних й інвестиційних фондів та інших фондів, через які значні ресурси спрямовуються на дослідження та розробки. Зазначено, що поряд із прямим фінансуванням, в країнах ЄС широко застосовуються податкові стимули, які становлять понад 50% загальних державних витрат на підтримку досліджень та розробок. Визначено, що ключовими перспективами для подальшого розвитку євроінтеграційного шляху України повинно стати: впровадження єдиних стандартів відкритої науки, активне використання європейських платформ для України, розвиток національної інфраструктури, адаптація податкових стимулів під потреби наукових досліджень, розробок та інновацій.

The article examines the European Union's experience in managing intellectual potential as a strategic resource for economic growth and competitiveness. Particular attention is paid to a comprehensive analysis of the legal and organizational mechanisms for developing intellectual potential in the EU to identify key elements that could be beneficial for Ukraine. It is noted that the legal basis for EU policy in the field of research and innovation is the Treaty on the Functioning of the European Union, in accordance with

the 2009 Lisbon Treaty. It is emphasized that the goals of EU policy regarding the promotion of research and innovation are aimed at strengthening competitiveness, sustainable development, and addressing global challenges. The main innovations of the EU's research and innovation program, "Horizon Europe" for 2021-2027, are analyzed. Attention is given to thematic areas and the system of program instruments for expanding participation and reforming the research and innovation system. An analysis was conducted of the network of institutions and organizations whose activities are focused on implementing the defined policy directions in the sphere of research, development, and innovation. Attention is paid to the implementation of the EU's global initiative on creating open access to scientific publications. The features of the development of scientific infrastructure in the EU as a common resource for scientists are revealed. The role of the established European Open Science Cloud (EOSC) as a virtual environment for storing and sharing scientific data is highlighted. The features of the implemented open science monitoring, which provides policymakers with data on the drivers and barriers of the open science process, are disclosed. Particular attention is paid to the analysis of the financial basis for research and innovation in the EU. The role of the "Horizon Europe" program, which financially supports all stages of research and innovation, as well as the system of European Structural and Investment Funds and other funds through which significant resources are directed toward research and development, is determined. It is noted that alongside direct funding, EU countries widely employ tax incentives, which account for over 50% of total government expenditure on supporting research and development. It is determined that key perspectives for the further development of Ukraine's European integration path should include: the implementation of unified open science standards, active use of European platforms for Ukraine, development of national infrastructure, and the adaptation of tax incentives to meet the needs of scientific research, development, and innovation.

Ключові слова: *інтелектуальний потенціал, Європейський Союз, механізми, дослідження та інновації, Горизонт Європа, відкрита наука, відкритий доступ, наукова інфраструктура, хмарний науковий простір, моніторинг, європейська інтеграція, фінансові ресурси, податкові стимули, досвід, перспективи.*

Keywords: *intellectual potential, European Union, mechanisms, research and innovation, Horizon Europe, open science, open access, scientific infrastructure, cloud science space, monitoring, European integration, financial resources, tax incentives, experience, prospects.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В епоху знань інтелектуальний потенціал держави – здатність науково-технічної та інноваційної систем ефективно генерувати нові знання, технології та кваліфіковані кадри – стає стратегічним ресурсом розвитку. Європейський Союз розглядає науку і інновації як ключові чинники економічного зростання та конкурентоспроможності [15]. Згідно зі статтею 179 Договору про функціонування ЄС: «Союз має на меті зміцнення своєї науково-технологічної бази шляхом створення Європейського дослідницького простору, в якому дослідники, наукові знання та технології вільно циркулюють, та заохочення його до підвищення конкурентоспроможності» [4]. Водночас в Україні, що перебуває на шляху євроінтеграції та стійкого відновлення після пандемії й військової агресії, нагальною є задача зміцнення науково-інноваційного потенціалу. Тому досвід та інструменти ЄС у сфері управління інтелектуальним потенціалом та його важливою науково-інноваційною складовою є важливими орієнтирами для реформ в Україні. Системний аналіз підходів та механізмів європейської інноваційної політики дозволить виділити важливі уроки та сформувані пропозиції й рекомендації для України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Європейська дослідницька й аналітична література підкреслює роль відкритості, співпраці та стратегічного фокусу на глобальних викликах. Зокрема, Комісія ЄС позиціонує три основні цілі політики, спрямованої на стимулювання досліджень та інновацій: «Відкриті інновації, відкрита наука та відкрите співробітництво» [17] як основні принципи політики в сфері науково-дослідних та дослідно- конструкторських робіт (R&D – Research and Development), а також ставить задачі цифрової і зеленої трансформації та досягнення Цілей сталого розвитку ООН [15].

Аналіз звітів американської аналітичної організації RAND (яка почала співпрацювати з українським Урядом у питаннях розвитку економіки, відновлення та реконструкції України) показав, що відкритість науки є одним із пріоритетів ЄС, що стимулює прозорість, співпрацю та підвищення якості досліджень [11]. Останні публікації (зокрема, аналіз практик Horizon Europe) відзначають введення механізмів «місій» та партнерств, а також обов'язкове використання відкритого

доступу та врахування гендерного аспекту в дослідженнях [10]. Разом із цим зазначається важливість фінансових інструментів (як-от Європейська рада з інновацій), мереж підтримки стартапів та інтеграції освіти, досліджень і підприємництва (EIT – Knowledge and Innovation Communities) для розвитку високої інноваційної активності в Європі [14]. Аналіз інструментів, спрямованих на розвиток інтелектуального потенціалу ЄС, можливості їх адаптації до умов України в контексті завдань відновлення її соціально-економічного розвитку, але відновлення на новому вищому рівні на основі ефективного використання інтелектуального потенціалу, продукування і впровадження smart-рішень та консолідації усіх суб'єктів національної господарської системи. Саме це підкреслює актуальність та практичну спрямованість представленої статті.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз правових та організаційних механізмів розвитку інтелектуального потенціалу у Європейському Союзі та визначення ключових елементів цього досвіду, які можуть бути корисними для України. Для досягнення визначеної мети передбачені такі завдання: дослідити правову основу та цілі політики ЄС у сфері досліджень та інновацій; визначити головні новації програми «Горизонт Європа» на 2021-2027 роки; проаналізувати роль досліджень та інновацій у забезпеченні економічного зростання; дослідити інституційну структуру підтримки інновацій у ЄС; розглянути прямі та непрямі джерела фінансування досліджень та інновацій; підготувати пропозиції щодо ключових перспектив для подальшого розвитку євроінтеграційного шляху України в контексті теми дослідження.

Виклад основного матеріалу. Правовим підґрунтям політики ЄС у сфері досліджень та інновацій є Договір про функціонування ЄС (ДФЄС).

Згідно зі ст. 179 ДФЄС, Союз повинен «підтримувати і зміцнювати свої наукові та технологічні основи» через досягнення єдиного дослідницького простору та сприяння конкурентоспроможності науково-технічного потенціалу [4]. Ця норма, запроваджена Лісабонським договором (2009 р.), закладає правомочність ЄС фінансувати дослідження, координувати національні програми і стимулювати співробітництво (зокрема, у формі спільних технологічних ініціатив і партнерств), а

також сприяти мобільності науковців. Крім того, окремі положення Договорів передбачають створення та підтримку європейських організацій (наприклад, Європейського наукового центру – ERC) і інфраструктур (European Research Infrastructures, ERIC тощо) [13].

Цілі політики ЄС щодо стимулювання досліджень та інновацій (R&I) спрямована на посилення конкурентоспроможності, сталий розвиток та боротьбу з глобальними викликами (кліматичні зміни, демографічні проблеми, здоров'я тощо). Як зазначають Єврокомісія і експерти, ЄС ставить за ціль «зелену» трансформацію економіки, реалізацію Цілей сталого розвитку ООН і розвиток високотехнологічних галузей, що створюють конкурентні переваги [3]. Водночас велика увага приділяється створенню робочих місць і залученню талантів. Так, програмою «Горизонт Європа» передбачено: «Створювати робочі місця, повністю задіювати таланти ЄС, стимулювати зростання ВВП, підвищувати промислову конкурентоспроможність» [3] у контексті зміцненого Європейського дослідницького простору (ERA). Стратегічні документи також наголошують на розвитку людського капіталу (нові навички, мобільність дослідників через програми Марії Склодовської-Кюрі (MSCA - Marie Skłodowska-Curie Actions) та сприянні співпраці «науки-бізнес» (індустріальні дослідження, інноваційні екосистеми).

Узагальнюючи наведене вище, слід зазначити, що головне завдання ЄС в сфері досліджень та інновацій – зробити європейську економіку більш «наукоємною» і стійкою завдяки дослідженням, що відображено в концепціях Індустрії 5.0 та цілеспрямованих досліджень [17].

Заслужують на увагу головні новації нової програми ЄС з дослідження та інновацій «Горизонт Європа» на період до 2027 року [15].

Програма включає три тематичні напрями: «Відмінна наука», «Глобальні виклики і промислова конкурентоспроможність», «Інноваційна Європа», а також систему програмних інструментів з розширення участі та реформування системи дослідження та інновацій.

«Горизонт Європа» запроваджує наступні нові елементи:

– місії ЄС - цілеспрямовані ініціативи з конкретними амбітними цілями: адаптація до змін клімату, кліматично нейтральні та розумні міста, боротьба з раком, угода про ґрунти для Європи, океан та вода;

– європейські партнерства: публічно-приватні альянси за конкретними напрямками;

– обов'язкове дотримання принципів відкритої науки: міжнародні фонди-виконавці фінансують публікації лише у відкритому доступі і гендерна інтеграція досліджень.

Програмою «Горизонт Європа» в рамках визначених напрямів передбачено наступні програмні інструменти:

– «Відмінна наука» - гранти Європейської дослідницької ради (ERC) для найперспективніших та проривних інновацій фундаментальних досліджень та гранти програми Марії Склодовської-Кюрі (MSCA) для докторантури та постдокторської підготовки, яка надає дослідникам нові знання та навички завдяки мобільності через кордони та досвіду роботи з різними секторами та дисциплінами;

– «Глобальні виклики і промислова конкурентоспроможність» - дослідницькі кластери за глобальними темами: здоров'я; культура, креативність та інклюзивне суспільство; цивільна безпека для суспільства; цифрові технології, промисловість та космос; клімат, енергетика та мобільність; харчування, біоекономіка, природні ресурси, сільське господарство та довкілля;

– «Інноваційна Європа» - Європейські інноваційні екосистеми (EIE) діють у взаємодії та синергії з Європейською радою з інновацій (EIC), Європейський інститут інновацій та технологій (EIT) для покращення загальної екосистеми інновацій у Європі, інтеграції освіти, бізнесу та R&D.

Загалом при розробці політики ЄС в сфері наукових досліджень основоположним визначено дотримання інноваційного принципу, який гарантує, що при прийнятті регуляторних заходів буде повністю враховано їх можливий вплив на розвиток інновацій. Саме дослідження та інновації відіграють вирішальну роль у забезпеченні економічного зростання країн Європейського Союзу.

Як визнають європейські стратегі та аналітики, R&D–інвестиції стимулюють економічне зростання насамперед через створення високотехнологічних секторів, робочих місць і підтримку стартапів. Наприклад, за даними програми «Горизонт Європи», на підтриманих проєктах створено тисячі висококваліфікованих робочих місць, багато інновацій дійсно виведено на ринок, а фінансування синергійних проєктів стимулює залучення приватних інвестицій. Більше того, екосистема підтримки – від венчурних програм (EIC Fund) до консультативних ініціатив (як-от Innovation Deals) – спрямована на скорочення технологічного розриву з США та Азією. Наразі за обсягом фінансування ЄС інтенсивно збільшує витрати на дослідження та розробки (R&D) за даними Євростату становили 2,24 % ВВП у 2024 р. [1] (найближчі цілі - 3 % від ВВП). Економічні дослідження свідчать, що кожен додатковий відсоток ВВП, витрачений на R&D, збільшує довгостроковий темп зростання, особливо через мультиплікативні ефекти у суміжних галузях (технологічні знання мають позитивні екстерналії). Таким чином, в ЄС наука й інновації розглядаються як двигун сталого економічного розвитку [2].

Слід підкреслити, що в межах ЄС функціонує розвинена мережа інституцій та установ, діяльність яких спрямована на реалізацію задекларованих напрямів політики в сфері досліджень, розробок та інновацій.

Значне місце відводиться діяльності Європейської ради з досліджень (ERC), яка підтримує передові дослідження, міждисциплінарні проєкти, новаторські ідеї та нетрадиційні підходи в нових сферах і галузях, що розвиваються [13]. Місія ERC полягає в заохоченні у Європі досліджень найвищої якості, пропонуючи їм конкурентне фінансування та підтримку інноваційних наукових досліджень у всіх галузях.

Поряд із тим, для прискорення переходу від досліджень до інновацій ЄС використовує різні мультиакторські платформи. До них належать Європейські інноваційні партнерства (EIPs) – тематичні ініціативи, де залучаються науковці, виробники, органи влади та інші зацікавлені сторони для співпраці на всьому ланцюгу інновацій (від R&D до демонстрації й закупівель) [8]. Прикладами EIP є партнерства з «активного довголіття», «чистої води» тощо. Іншим інструментом є

мережі знань та інновацій (KICs - Knowledge and Innovation Communities) під егідою Європейського інституту інновацій та технологій (EIT). KICs фокусуються на довгострокових суспільних викликах – наприклад, зміні клімату, здоровому харчуванні, цифровій економіці – і об'єднують університети, підприємства, наукові центри та інвесторів для розробки інноваційних рішень [14]. EIT та його KICs сприяють також розвитку підприємництва, програмам навчання інноваторів і створенню стартап-інкубаторів у ЄС.

Для підтримки інноваторів ЄС створив спеціалізовані програми та механізми. Найпомітнішим є Європейська інноваційна рада (EIC - European Innovation Council) – «флагманська» схема фінансування проривних технологій, що надає гранти та інвестиції (прямий капітал) для стартапів і малих компаній на різних стадіях [13]. Унікальною рисою EIC є комбінація безповоротних грантів з венчурним фінансуванням, що прискорює комерціалізацію. Крім того, існує Європейська інноваційна екосистема (EIE - European Innovation Ecosystems) – ініціатива, яка поєднує державні структури, бізнес-асоціації, фонди та акселератори для розвитку національних та регіональних інноваційних екосистем. Також варто згадати програми Марії Склодовської-Кюрі (MSCA) для дослідників, ініціативи з підтримки студентських стартапів та підприємців. Налагоджено партнерство Європейської інноваційної ради (EIC) та Європейського патентного відомства (EPO), що дозволяє стартапам захищати інтелектуальну власність та у синергії з EIC сприяє перетворенню ідей на ринкові продукти [18]. Усе це – приклади комплексної політики підтримки інноваторів, де ЄС надає і фінансову, і консультаційну, і інфраструктурну підтримку.

ЄС є ініціатором глобальної ініціативи План S – відкритого доступу до наукових публікацій. План S передбачає, що з 2021 р. статті, створені на гранти членів коаліції, мають бути опубліковані у повністю відкритому доступі Літера «S» означає «шоковий» вплив, оскільки це вимога без «ембарго» для авторів та без підтримки гібридних журналів. План S розширює міжнародний охоплення - до коаліції приєдналися фондодавці не лише з Європи, але й частково з Північної Америки і Азії, змушуючи міжнародні видавництва змінювати моделі доступу. Україна, яка підтримує політику

відкритої науки, може врахувати цей досвід при вдосконаленні науково-публікаційної політики, зокрема розвиваючи власні репозитарії та механізми фінансування публікацій.

ЄС активно розвиває наукову інфраструктуру як спільний ресурс науковців. Ключовим є Європейський стратегічний форум з дослідницьких інфраструктур (ESFRI - European Strategy Forum on Research Infrastructures – саморегульований орган при Єврокомісії, що визначає пріоритетні проекти для дослідницьких інфраструктур (фонди, лабораторії, інформаційні системи) на горизонті 10–20 років [16]. Наразі ESFRI включає ряд міжнародних консорціумів за напрямками енергетики, охорони здоров'я, біобезпеки, фізичних наук тощо. Також ЄС підтримує мережеві проекти, наприклад, надання транскордонного доступу до суперкомп'ютерів чи унікального обладнання через програми «Горизонт Європа» [5]. Результатом є створення Європейського хмарного наукового простору (EOSC) - віртуального середовища для зберігання й обміну науковими даними за принципами «FAIR data» (Findable – дані можна знайти, Accessible – до даних можна отримати доступ, Interoperable – дані сумісні, Re-usable data – дані можна повторно використовувати) [6]. EOSC визнана пріоритетним напрямом Радою Європейського Союзу. У жовтні 2024 р. запущено перший європейський вузол «EOSC EU Node», який надає дослідникам інструменти та дані для мультидисциплінарного аналізу [6]. Таким чином, ЄС створює наукову інфраструктуру «для науки майбутнього», забезпечуючи вільний доступ дослідників до обладнання й даних. Проте процес ще триває: необхідно забезпечити довгострокове фінансування, оцінку ефективності та ширше залучення науковців із країн «схеми розширення». Україна може брати участь у EOSC через співпрацю з ЄС та національні проекти, що створюють наукові сховища.

У рамках підтримки відкритої науки ЄС створив також моніторинг її розвитку. Моніторинг тенденцій відкритої науки в Європі (Open Science Monitor) – інструмент, що відстежує тенденції відкритої науки (відсоток публікацій у відкритому доступі, відкриття даних, практики наукової оцінки) [19]. Моніторинг надає політикам дані про драйвери і бар'єри відкритого наукового процесу. Дані моніторингу показали

важливість оцінки ефективності політик у сфері досліджень та інновацій через конкретні метрики.

Фінансовою основою досліджень та інновацій у ЄС є багаторічні програми та фонди. Основну роль відіграє програма «Горизонт Європа» (бюджет програми €95,5 млрд на 2021–2027) [15], що підтримує всі етапи досліджень та інновацій (R&I). Крім того, значні ресурси спрямовуються через 5 європейських структурних та інвестиційних фондів (ESIF) та інші фонди: Європейський фонд стратегічних інвестицій (EFSD), Європейський фонд регіонального розвитку, Фонд згуртування, Науково-дослідний фонд вугілля та сталі (RFCS). Валові внутрішні витрати на дослідження та розробки (R&D) у ЄС у 2024 році за даними Євростату становили €403 млрд [1]. Слід підкреслити, що українські науковці, приєднуючись до програми «Горизонт Європа», отримують доступ до цих фінансових ресурсів.

Поряд із прямим фінансуванням, ЄС та країни-члени широко застосовують податкові стимули для стимулювання приватних інвестицій у R&D. Наприклад, більшість членів ЄС надають R&D-податковий кредит (tax credit) або прискорене списання витрат на дослідження. OECD оцінює, що податкові пільги на R&D становлять у ЄС понад 50% загальних державних витрат (сумарно з грантами) на підтримку корпоративних досліджень [12]. Такі пільги (у Франції, Бельгії, Польщі, Іспанії тощо) знижують податкове навантаження на фірми, заохочуючи їх інвестувати у нові розробки. При цьому зазначається, що ефективність пільг вища для малих та середніх підприємств [12]. У ЄС також діють адаптивні положення - наприклад, схеми для стартапів чи «зеленого» R&D. Досвід ЄС показує, що поєднання прямих грантів і податкових стимулів дає синергетичний ефект на інноваційну активність бізнесу. Для України це означає необхідність розвивати гнучкі податкові механізми (наприклад, ПДВ-пільги на наукові закупки, податковий кредит на R&D), що доповнюватимуть бюджетні програми підтримки.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Системний підхід ЄС до управління інтелектуальним потенціалом поєднує нормативну базу (яку закріплено ДФЄС), стратегічне планування (програми Horizon, ERA), різноманітні інструменти підтримки (EIC, EIT, EIPs, партнерства, місії) і

гнучку систему фінансування (гранти та податкові стимули). Досвід ЄС демонструє, що для стимулювання інновацій необхідно працювати на кількох рівнях: зняти бар'єри (переміщення дослідників та даних), створити стимули (гранти, пільги, фонди), покращити оцінку та освіту і забезпечити координацію (ERC, ERAC, ESFRI тощо). Україна вже зробила важливий крок – у 2022 р. набула чинності угода про асоціацію з програмою «Горизонт Європа» [16], що дозволяє українським вченим і підприємцям брати участь у проєктах на тих самих умовах, що й в ЄС. Ключовими перспективами для подальшого розвитку євроінтеграційного шляху України будуть: впровадження єдиних стандартів відкритої науки (Plan S, EOSC), активне використання європейських платформ (EIC4Ukraine - Європейський дослідницький простір для України, ERC4Ukraine – Європейська рада з досліджень для України тощо), розвиток національної інфраструктури у відповідь на дорожню карту ESFRI та адаптація податкових стимулів під потреби R&D. Подальші дослідження мають зосередитися на оцінці впливу конкретних інструментів ЄС на науково-економічні процеси в Україні, а також на розробці оптимальних моделей партнерства між державою, наукою та бізнесом у контексті євроінтеграції.

Література

1. Витрати на дослідження та розробки. *Євростат*. 2024. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=R%26D_expenditure (дата звернення: 30.01.2026).
2. Горизонт Європа 2028-2034: рамки для досконалості, інновацій та конкурентоспроможності. *Європейська комісія*. 2025. URL : https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en#:~:text=It%20creates%20jobs%2C%20fully%20engages,a%20strengthened%20European%20Research%20Area (дата звернення: 30.01.2026).
3. Горизонт Європа: програма фінансування досліджень та інновацій до 2027 року. *Європейська комісія*. 2021. URL : <https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-and-innovation.ec.europa.eu> (дата звернення: 30.01.2026).

4. Договір про функціонування ЄС . Стаття 179. *Європейський Союз*. 2008. URL : <https://eur-lex.europa.eu> (дата звернення: 30.01.2026).
5. Доступ до європейських дослідницьких інфраструктур. *Європейська комісія*. 2024. URL : <https://research-and-innovation.ec.europa.eu> (дата звернення: 30.01.2026).
6. Європейська хмара відкритої науки (EOSC). *Європейська комісія*. 2023. URL : <https://research-and-innovation.ec.europa.eu> (дата звернення: 30.01.2026).
7. Європейський стратегічний форум з дослідницьких інфраструктур (ESFRI). *Європейська комісія*. 2020. URL : <https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-and-innovation.ec.europa.eu> (дата звернення: 30.01.2026).
8. Європейські інноваційні партнерства. *Портал ЄС*. 2024. URL : <https://learn.wu.ac.at> (дата звернення: 30.01.2026).
9. Керівництво щодо впровадження Плану S. *Європейський науковий фонд*. 2021. URL : <https://coalition-s.org> (дата звернення: 30.01.2026).
10. Кінкорова Ю. (2022). «Горизонт Європа», програма досліджень та інновацій до 2027 року – що нового порівняно з «Горизонтом 2020»? URL : <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed.ncbi.nlm.nih.gov> (дата звернення: 30.01.2026).
11. Моніторинг тенденцій відкритої науки в Європі. *Ранд Європа*. 2016. URL : <https://rand.org> (дата звернення: 30.01.2026).
12. Податкові пільги на дослідження та розробки. *Організація економічного співробітництва та розвитку*. 2023. URL : <https://oecd.org/oecd.org> (дата звернення: 30.01.2026).
13. Правова основа ERC. *Європейська дослідницька рада*. 2021. URL : <https://erc.europa.eu> (дата звернення: 30.01.2026).
14. Про наші спільноти знань та інновацій. *Європейський інститут інновацій і технологій*. 2018. URL : <https://eit.europa.eu>.
15. Програми фінансування та відкриті конкурси. *Європейська комісія*. 2021. URL : <https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-and-innovation.ec.europa.eu> (дата звернення: 30.01.2026).

16. Спеціальна підтримка українських досліджень та інновацій. *Європейська комісія*. 2022. URL : <https://research-and-innovation.ec.europa.eu> (дата звернення: 30.01.2026).

17. Стратегія досліджень та інновацій. *Європейська комісія*. 2020. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation_en#strategy-document (дата звернення: 30.01.2026).

18. EIC та EPO: спільна робота для підтримки новаторів та підприємців у Європі. *Європейська інноваційна рада*. 2024. URL : <https://eic.ec.europa.eu> (дата звернення: 30.01.2026).

References

1. Eurostat (2024), “R&D expenditure”, available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=R%26D_expenditure (Accessed 30 January 2026).

2. European Commission (2025), “Horizon Europe 2028-2034: a framework for excellence, innovation and competitiveness”, available at: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en#:~:text=It%20creates%20jobs%2C%20fully%20engages,a%20strengthened%20European%20Research%20Area (Accessed 30 January 2026).

3. European Commission (2021), “Horizon Europe: research and innovation funding programme until 2027”, available at: <https://research-and-innovation.ec.europa.eu> (Accessed 30 January 2026).

4. European Union (2008), “Treaty on the Functioning of the European Union. Article 179”, available at: <https://eur-lex.europa.eu> (Accessed 30 January 2026).

5. European Commission (2024), “Access to European Research Infrastructures”, available at: <https://research-and-innovation.ec.europa.eu> (Accessed 30 January 2026).

6. European Commission (2023), “European Open Science Cloud (EOSC)”, available at: <https://research-and-innovation.ec.europa.eu> (Accessed 30 January 2026).

7. European Commission (2020), “European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI)”, available at: <https://research-and-innovation.ec.europa.eu> (Accessed 30 January 2026).

8. EU Portal (2024), “Innovation Partnerships”, available at: <https://learn.wu.ac.at> (Accessed 30 January 2026).
9. European Science Foundation (2021), “Guidance on the Implementation of Plan S”, available at: <https://coalition-s.org> (Accessed 30 January 2026).
10. Kinkorova Yu. (2022), “Horizon Europe, the research and innovation programme until 2027 – what's new compared to Horizon 2020?”, available at: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed.ncbi.nlm.nih.gov> (Accessed 30 January 2026).
11. RAND Europe (2016), “Monitoring Open Science Trends in Europe”, available at: <https://rand.org> (Accessed 30 January 2026).
12. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) (2023), “R&D tax incentives”, available at: <https://oecd.org/oecd.org> (Accessed 30 January 2026).
13. European Research Council (2021), “ERC legal basis”, available at: <https://erc.europa.eu> (Accessed 30 January 2026).
14. European Institute of Innovation and Technology (2018), “About our knowledge and innovation communities”, available at: <https://eit.europa.eu> (Accessed 30 January 2026).
15. European Commission (2021), “Funding programmes and open calls”, available at: <https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-and-innovation.ec.europa.eu> (Accessed 30 January 2026).
16. European Commission (2022), “Specific support for Ukrainian research and innovation”, available at: <https://research-and-innovation.ec.europa.eu> (Accessed 30 January 2026).
17. European Commission (2020), “Strategy on research and innovation”, available at: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation_en#strategy-document (Accessed 30 January 2026).
18. European Innovation Council (2024), “EIC and EPO: working together to support innovators and entrepreneurs in Europe”, available at: <https://eic.ec.europa.eu> (Accessed 30 January 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 03.02.26

Прорецензовано / Revised: 09.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 19.02.26